

Оснивачка скупштина Самосталне демократске српске странке, на сједници одржаној дана 05.03.1997. године, донијела је:

ПРОГРАМ САМОСТАЛНЕ ДЕМОКРАТСКЕ СРПСКЕ СТРАНКЕ

Политичко организирање и организирано политичко дјеловање саставни је дио националног идентитета Срба у Хрватској. Осим традиције и вјере, језика и културе, политички глас, исказана политичка воља, већ преко два стољећа, активан су и неизоставан дио нашег националног идентитета. Данас, у увјетима када се наша заједница конституира као мањинска, наше организирано политичко дјеловање има посебну улогу у политичком очувању и обликовању нашег мањинског положаја и идентитета у Хрватској.

Политичко организирање, у првом реду, треба осигурати партиципацију Срба, грађанску и националну, у политичком животу и политичкој јавности Хрватске. Право на пропорционалну представљеност у Сабору, јединицама локалне управе и самоуправе, може се и треба остварити посредством нашег политичког организирања. Исто вриједи и за наш удио у стварању демократске политичке јавности, заједно с другим политичким и неполитичким гласовима у Хрватској. Самостална демократска српска странка, настала је са пуном свијешћу о својој улози у очувању и обликовању српског националног идентитета и судјеловању Срба у политичком и укупном друштвеном животу Хрватске. Исто тако, Самостална демократска српска странка дјелује и дјеловат ће као странка демократске оријентације, која једино у сурадњи и партнерству с другим хрватским политичким странкама, може да оствари своје програмске циљеве и да испуни интересе и очекивања својих бирача.

И

Политичка традиција Самосталне демократске српске странке

Модерно политичко организирање Срба у Хрватској старо је готово два стољећа. Његове почетке несумњиво треба препознати у реформаторима који су од војничког Војну крајину реформирали у грађанско друштво. Међу најистакнутије реформаторе те врсте свакако спада Огњеслав Утјешеновић Острожински, чија идеја политичког наступања Крајишника постаје својеврсним еванђељем. Обликовану политичку свијест и организирану политичку снагу представља Српска народна слободоумна странка на челу са Светозаром Милетићем, центар чијег дјеловања је био Нови Сад, али који је предводник српске либералне грађанске мисли међу свим Србима "Пречанима", па и међу Србима у ондашњим хрватским земљама, и чија је странка ударила темеље хрватско-српским политичким коалицијама. Сава Бјелановић, политички првак међу Србима у Далмацији, прва фигура у Српској народној странци и заговорник задарског компромиса. Самостална српска странка, са својим прваком Светозаром Прибићевићем, дефинитивно је обликовала српску либерално-демократску политичку мисао, чувајући српску равноправност у Хрватској и политику хрватско-српског

народног споразума. Лијево крило самосталних демократа на челу с Радом Прибићевићем и српским комунистима, дало је много хероја, те много војних и политичких часника, као што то свенародни покрети могу. Међу многима, посебно се истицао Гојко Николиш. Српски национални покрет у Хрватској, у вријеме демократизације и распада заједничке државе, предвођен је народним трибуном и прваком Српске демократске странке Јованом Рашковићем, који је имао два циља: заштитити глобалне српске националне интересе и осигурати грађанску и националну равноправност Срба у Хрватској.

Сва ова имена, и поред свих разлика које међу њима постоје, развијала су или су допринијела развоју самосталне српске политике у Хрватској. Она, самостална српска политика у Хрватској, омогућила је двије ствари: опстанак Срба и партнерство у изградњи демократских институција и демократске политике у Хрватској.

II

Политичке вриједности Самосталне демократске српске странке

Грађанска, либерална демократија, која стоји у основи еуропске и америчке политичке демократије у посљедња два стољећа, исходиште је политичких, грађанских слобода и права Самосталне демократске српске странке. Слобода појединца, његова политичка воља, његово право и интерес не могу бити ограничени или замијењени никаквим вишим циљем или интересом. Његово право да бира и да буде биран, његово право да представља и буде представљен, његово право да се, ради својих интереса, несметано удружује с другима, ни од кога не може бити ограничено, осим истим таквим правом другог слободног појединца. Његово право да у слободној јавној дискусији неометано исказује своја осјећања и мишљења за која сматра да су од његова појединачног или од опћег друштвеног интереса, увјет је без којег се ни један облик његове политичке слободе не може реализирати. Због тога Самостална демократска српска странка слиједи филозофију по којој је слобода појединца увјет без којег нема ни слободне нације, ни слободне државе.

Социјална правда и социјална демократија, која у посљедњих сто година представља другу темељну вриједност свјетских демократија, важан је дио политичког идентитета Самосталне демократске српске странке. Без социјалне, односно економске равноправности, садржај либералне демократије је празан. Грађани који имају право гласа и право представљања, не могу то чинити на равноправној основи уколико између њих стоје дубоки јазови социјалних разлика, уколико су економски и социјално неједнаки. Због тога се ми залажемо за права радно зависног становништва, од радника, преко подузетника до професора и умјетника. Прво такво право јесте право на посао и запосленост, јер одузети човјеку могућност запослења и право на посао значи одузети му право на опстанак. Друго такво право јесте право на уживање плодова свога рада у облику мировина у позно животно доба. Достојанствена и сигурна старост на основи мировинске политике, то је циљ Самосталне демократске српске странке. Треће социјално право јесте одговорност државе за тренутно

незапослене и оне који су трајно у немогућности да живе од свога рада. Четврто такво право је право на друштвено осигурану здравствену заштиту, као и друштвено осигурано школовање. Здравље народа и школованост његових младих генерација треба да имају првенство у расподјели друштвеног богатства, пред производњом државне бирократије и војног апарата.

Трећи камен темељац сувремених демократија је антифашизам, извојевана побједа над нацизмом, фашизмом, холокаустом и државним пројектима расне надмоћи и истребљивања етничких и политичких мањина. Самостална демократска српска странка, као странка Срба у Хрватској, с поносом истиче своју приврженост вриједностима антифашизма. Не само због спомена на бројне жртве које су Срби имали у усташкој, и од нациста и фашиста подржаној, Независној Држави Хрватској, већ и због свог судјеловања у антифашистичкој коалицији, најприје с хрватским и другим народима, а потом и побједничким савезничким снагама. Због свог готово плебисцитарног сврставања уз антифашизам, Срби у Хрватској га сматрају трајним политичким идентитетом. Самостална демократска српска странка стога антифашизам и спомен његове побједе преузима као своје трајно политичко опредјељење.

Четврти темељ нашег политичког здања, наше странке је вриједност мултиетничког и мултикултурног друштва као основе за очување и коегзистенцију различитих идентитета у атмосфери толеранције и узајамног прожимања. Очување и развитак српског националног идентитета у Хрватској и његово интегрирање у цјелину друштвеног идентитета Хрватске, то је циљ Самосталне демократске српске странке. Дакле, ни асимилација ни гетоизација, већ интеграција с нашим националним идентитетом, а у атмосфери толеранције према разликама. Самостална демократска српска странка залагат ће се да српска заједница у Хрватској остане отворена за давање и примање, као што је то кроз стољећа била, да се с подједнаким интересом бори за своје посебно право и свој посебни идентитет, као и за опће право и опћи идентитет хрватског друштва. Али ће се исто тако залагати против концепта хрватске културе и образовања који неће бити мултиетничан и мултикултуралан, већ уско етноцентричан.

III

За мир међу народима и државама, повјерење међу људима и толеранцију међу идентитетима

Страдања, разарања и патње кроз које смо пролазили, и Срби и Хрвати, током ратног распада заједничке државе и ратне потраге за миром, нека остану трајна опомена нама данашњим и нашим будућим, да је рат увијек против човјека и његове потребе да ствара и да живи у миру. Страдања и патње кроз које смо прошли, нека буду трајан извор нашег пијетета туђој жртви и туђем страдању. Само онај који је и сам страдао може искусити величину сућути и солидарности у страдању. Пронаћи у страдању и патњи инспирацију за мир, борбу за мир и културу мира, незамјенљива је кршћанска порука, коју у свом дјеловању жели слиједити и Самостална демократска српска

странка. Изазов мира међу народима, хрватском и српском, и њиховим државама, можда је највећи, који стоји пред данашњим генерацијама, и хрватских и српских политичара. Без мира и без одговарајућег одговора на његов изазов, тешко је замислити напредак у било ком подручју друштвеног дјеловања: демократији, економији или култури. Стога се Самостална демократска српска странка залаже за то да они, који су починили ратне злочине или су одговорни за њих, буду кажњени, и то како на српској, тако и на хрватској страни. За све друге тражи и тражит ће стриктну примјену Закона о опћем опросту. Настојање појединих људи у хрватској политици да се, у облику тезе о директној или индиректној колективној кривњи, обухвати што је већи број оних на које се не односи овај Закон, Самостална демократска српска странка, не само да не прихвата већ одбацује, и то настојање, као и настојање истих да тај Закон и његове учинке разуме као праштање Србима за њихове гријехе. Срби неће бјежати од своје одговорности у овом рату, али неће прихватити оно за што нису одговорни, као ни ослобађање од одговорности Хрвата за оно за што су одговорни. Самостална демократска српска странка од свог оснивања била је, и биће и у будуће, против говора мржње, екстремизма и националног радикализма било које врсте. Умјесто њега промовираће говор толеранције и политичке борбе засноване на култури дијалога и политичког такмичења.

Самостална демократска српска странка залаже се за неотуђиво право на повратак сваког расељеног и избјеглог. За једнак третман у остваривању тог права. Самостална демократска српска странка ће чинити све да спријечи и онемогући некоректан и дискриминирајући однос према онима који се желе вратити или који су се вратили својим кућама. То посебно вриједи за некоректан и дискриминирајући однос који доживљавају расељени и избјегли Срби, у погледу добивања потребних докумената за повратак, поврата своје привремено напуштене имовине, остваривања права на обнову кућа и домаћинства и остваривања права на рад и запосленост. Исто тако, Самостална демократска српска странка се залаже за право на останак и наставак прогнаних и избјеглих да живе у новим срединама, уз обавезу државе да омогући правичну надокнаду или додјели другу имовину. Са своје стране, Самостална демократска српска странка ће у срединама у које се враћају прогнани Хрвати и други, стварати увјете сигурности, толеранције и добросусједских односа. Брига за жртве рата, цивилне и војне, обитељи погинулих и рањених, неизоставан је дио борбе за мир и отклањање посљедица рата, развитка повјерења и толеранције. Стога, Самостална демократска српска странка сматра да држава треба непрестано унапређивати бригу о жртвама рата и њиховим обитељима. Самостална демократска српска странка очекује од државе да у складу с прокламованом политиком и Писмом намјера, и српске жртве рата и њихове обитељи буду обухваћене овом бригом.

Самостална демократска српска странка сматра да сва државна тијела и недржавне организације (цркве, школе, на примјер) требају максимално допринијети обнови повјерења и ширењу духа толеранције, како у Хрватској, тако и у односима између Хрвата и Срба, односно њихових држава. Наставак нормализације односа између Републике Хрватске и Савезне Републике Југославије, обнову повјерења и нормализацију односа унутар сусједне Босне и Херцеговине и њезина три народа и два ентитета, као и нормализацију односа између ње и Републике Хрватске, на основама

Дејтонског споразума, Самостална демократска српска странка сматра неизоставним увјетом мира, обнове повјерења и толеранције.

IV

Слободно, праведно и солидарно друштво

Самостална демократска српска странка залаже се за друштво слободних и суодговорних појединаца, чија слобода и одговорност, за њих саме и за њихове узајамне односе, представља исходиште свих друштвених односа. Само слободан и суодговоран појединац може бити основа друштвене иницијативе и стваралац нових вриједности. Због тога се Самостална демократска српска странка залаже за неометане и слободне грађанске иницијативе, неометано и слободно организирање људи на основи њихових права и интереса. Самостална демократска српска странка сматра да ни држава, ни политичке странке, нису довољне да би изразиле и представиле интересе појединаца, и сматра неопходним јачање нових грађанских, невладиних и нестраначких покрета и организација, које дјелују у интересу појединих друштвених скупина (људска права, права жена, на примјер) или у интересу цијелог друштва (заштита околиша, на примјер).

Самостална демократска српска странка залаже се за друштво равноправних појединаца и друштвених скупина и заједница, а противи се дискриминацији и неравноправности било које врсте, по основи индивидуалних способности, групних припадности, сполног одређења или националног и вјерског идентитета. У том смислу, Самостална демократска српска странка ће посебну пажњу да посвети равноправности оних који живе од свог рада, било сељака било радника, било подузетника. Исто тако, залагат ће се за равноправност жена и њихово изједначавање у погледу могућности и права са мушкарцима. Права младих, њихове организације, њихове институције, те њихову слободу на несметано стварање новог свијета, Самостална демократска српска странка сматра једним од темељних друштвених права. Национална равноправност, језична и вјерска равноправност, по природи ствари су једна од основних брига Самосталне демократске српске странке, и то како у питању Срба, тако и кад су у питању и припадници других националних, језичних и вјерских заједница. Самостална демократска српска странка сматра да ниједно друштво не може опстати уколико није солидарно. Само солидарно друштво може јамчити социјалну и економску сигурност, смањити социјалне конфликте и осигурати равномјеран раст и просперитет. Зато се Самостална демократска српска странка залаже за солидарно рјешавање положаја незапослених и оних који се не могу бринути за себе и своју обитељ. Исто тако се залажемо за солидарност у развоју, односно за развојну политику свих дијелова Републике Хрватске, која ће водити рачуна о неопходној подршци развоју појединих слабије развијених подручја или подручја која су посебно страдала тијеком година рата. Такођер се залажемо за развој солидарне друштвене свијести и солидарног друштвеног дјеловања у рјешавању питања образовања и здравства, те стамбеног збрињавања појединаца и њихових фамилија. Дакле, Самостална демократска српска странка је против социјалног егоизма, који је карактеристичан за многа друштва у транзицији, па и за хрватско друштво. Стога ће

Самостална демократска српска странка развијати солидарност, како у цјелини хрватског друштва, тако и унутар српске заједнице у Хрватској.

V

Владавина права и демократских институција

Без владавине права и функционирања правне државе ниједна држава не може бити добра за њене грађане, нити им може гарантовати оно због чега се држава ствара: сигурност, равноправност и просперитет.

Владавина права и функционирање правне државе произлази и мора произлазити из основних слобода и права човјека и грађанина, независности судства, независности судца од утјечаја државних органа и политичких странака, те раду државних органа на темељу закона и јавно прописаних норми. Самостална демократска српска странка се залаже и залагат ће се да сви субјекти у држави, политички и неполитички, буду равноправни и подложни законима и Уставу, а што значи да нико и ничија воља и интереси не могу бити изнад закона и Устава. Самостална демократска српска странка се залаже за то да нитко не може бити прогањан и осуђен за дјела која није починио, те да свако мора имати једнак приступ суду и једнаку заштиту суда и пред судом. Самостална демократска српска странка се залаже за парламентарни надзор рада војске и полиције, те за укидање смртне казне. Као мањинска странка, у држави у којој још увијек нису поштована људска, грађанска и мањинска права Срба, Самостална демократска српска странка се залаже за снажну институцију пучког правобранитеља. Као мањинска српска странка Самостална демократска српска странка ће се залагати за укидање појединих законских аката (на примјер, Закона о привременом преузимању напуштене имовине), измјену појединих законских аката, као што су Закон о обвезним односима и Закон о подручјима од посебне државне скрби, негативних ефеката владиних уредби са законском снагом, посебно у домени стамбеног права. Самостална демократска српска странка ће се залагати за ревизију и поништавање пресуда у свим оним случајевима у којима су припадници српске заједнице лишени слободе и права, односно оптужени и пресуђени без потребних доказа или на основи једностране и арбитрарне одлуке, било суда, било неког државног органа.

Тродиоба власти на скупштинску, судску и извршну, те њихово аутономно дјеловање, увјет су без којег нема демократске државе. Снажан парламентаризам, снажан Сабор, као мјесто гдје одлучује народ, увјет је без којег није могуће осигурати ефикасно дјеловање извршних органа државе и надзор њихова дјеловања због спрјечавања злоупотребе власти и државних институција. Смањивање овласти државе и државних органа, такођер је увјет без којег није могуће осигурати функционирање демократских институција. Зато се Самостална демократска српска странка залаже за такву државну администрацију која ће бити професионална и рационална, штедљива и модерна. Самостална демократска српска странка се залаже за професионалну и економичну војску.

Самостална демократска српска странка се такођер залаже за већу контролу Сабора над Владом и за јачу грађанску контролу војске и полиције. Самостална демократска српска странка сматра да не може и не смије бити дискриминације, што је још увијек случај, при запошљавању у јавне и државне службе, те да Срби као и сви други грађани Републике Хрватске, треба да имају једнаке могућности и иста права на посао у јавним и државним службама.

VI

Слободна и демократска јавност

Слобода изражавања мисли, осјећања и увјерења, слобода манифестирања припадности и идентитета, претпоставка је постојању слободне јавности. Слободна јавност, увјет је без чијег испуњења није могуће постићи, нити обликовање друштвеног консензуса, нити демократско конституирање, демократски избор и демократску промјену власти. Самостална демократска српска странка залаже се за пуну слободу јавне ријечи и јавног изражавања, којој једино ограничење може да буде повреда приватности, пословних тајни и повреда осјећаја припадности некој етничкој заједници. Самостална демократска српска странка је против монопола, било државе, било владајућих политичких групација у медијима, посебно у електронским медијима. Самостална демократска српска странка се противи говору мржње, те сваком облику јавне искључивости, мотивиране било националним, било идеолошким разлозима. Самостална демократска српска странка сматра да јавна критика власти и свих који судјелују у власти, који теже за тим судјеловањем или су носитељи јавног утјецаја и јавног мишљења, не могу да буду заштићени од јавне критике.

Самостална демократска српска странка сматра да је за истинску демократску јавност пресудно да се чује глас појединца, представника специфичног мишљења, као и представника мањина било које врсте. Тај глас и такво мишљење не могу и не смију бити ограничени или утишани ничијим ауторитетом и утјецајем, ни власти ни самог јавног мнијења. Издвојено и мањинско мишљење треба да буде толерирано као дио опће дискусије, опће расправе, које друштво води унутар себе, у потрази за најбољим мишљењем. Самостална демократска српска странка сматра да националне мањине треба да имају несметан приступ јавности и да неометано треба да судјелују у креирању демократског јавног мнијења, било посредством опћенационалних медија, било посредством својих мањинских медија. Самостална демократска српска странка није задовољна начином на који је српска заједница представљена у хрватским медијима, ни у погледу квалитете, ни у погледу квантитете, те ће зато тражити да се у хрватским медијима промјени слика стварана о Србима и дио садржаја, који су било темама, ауторима или извођачима везани уз Србе. Самостална демократска српска странка ће се залагати за развој тисканих и електронских српских медија у Републици Хрватској. То значи да ће подржати настојања српских културних и информативних институција за стварање продукцијске куће за телевизијски програм од 60 минута дневно, стварање мреже радио-станица, дневног листа и тједника. На тај начин ће се

постићи оно чега сада нема, а то је да се у хрватској јавности чује и глас српске заједнице, како би и он допринио њеном демократском профилу.

VII

Плурализам и политичко партнерство

Плурализам страначких и нестраначких организација и иницијатива, демократска је тековина, која треба добити свој одраз и у самој власти и конституирању власти. Подјела власти и подјела друштвене моћи по основи друштвеног плурализма, најбољи је механизам њезине контроле и ограничавања. Због тога Самостална демократска српска странка сматра да једностраначка власт треба бити замијењена вишестраначком. Стабилне и реалне коалиције, које изражавају партнерство за демократију и демократску владавину за Самосталну демократску српску странку су природан облик подјеле одговорности, те продуктиван начин афирмације сарадње и договора у политичком и неполитичком животу друштва. Карактеристика самосталних српских странака у Хрватској и опћенито српске политике у Хрватској, јесте трајна опредељеност и трајна спремност за демократско партнерство, односно партнерство за демократију. То опредељење већ је обновљено на протеклим изборима за локалну управу и самоуправу, а треба бити развијено и обликовано као доиста трајно опредељење наше странке и стање политичког живота у Хрватској. Ми Срби у Хрватској, сигурно не можемо одлучити о томе хоће ли у Хрватској власт бити демократска или не, али сигурно можемо, и то смо доиста и спремни, да заједно с другима учинимо да у Хрватској буде више демократије.

VIII

Регионализам, мањинска самоуправа и афирмација мањинског српског идентитета

Подјела власти, не само између политичких скупина и странака по вертикалној оси, већ као што је тијеком дуге повијести кршћанства знано, између покрајина, односно регија и средишње власти, трајна је тековина свих демократских земаља. Супсидијарност или преношење овласти државне моћи, на ниже јединице државне организације и државне управе, је начин како се та моћ приближава народу, његовим потребама и његовим интересима. Осим тога, то је начин на који се и јефтиније и ефикасније може испунити читав низ обавеза и лакше и сврсисходније управљати државом. Уравнотежени регионализам, који разбија тромост и неосјетљивост средишње власти за локалне и регионалне проблеме, има пуну подршку у дјеловању Самосталне демократске српске странке. Контрола порезних прихода, комуналне, образовне, здравствене и развојне политике, не може бити изван компетенција и овласти покрајинских, односно регионалних интереса и потреба.

Премда се не остварује и не мора остваривати у облику јединице државне управе или државне самоуправе, мањинска самоуправа, такођер треба бити прихваћена и призната, не само као облик етничког самоорганизирања, већ и као облик од утјецаја

према држави и државним властима. Срби у Хрватској имају два таква механизма мањинске самоуправе у складу с Писмом намјере хрватске Владе о завршетку процеса мирне реинтеграције. То су Заједничко вијеће опћина, као институт мањинске, регионалне самоуправе на подручју двију жупанија, те Српско народно вијеће, као институт мањинске, персоналне самоуправе на цјелокупном подручју Републике Хрватске. Оба института, као и институт пропорционалне представљености, Самостална демократска српска странка сматра да требају бити озакоњена, тако да се додају постојећим рјешењима у Уставном закону о људским и мањинским правима. Ове институције, као и невладине српске организације, Самостална демократска српска странка ће потицати да афирмирају српски национални идентитет у Хрватској. Осим тога, Самостална демократска српска странка ће својим дјеловањем, заједно са Заједничким вијећем опћина и Српским народним вијећем, радити на рјешавању укупног мањинског статуса Срба у Хрватској и њихове партиципације у хрватском политичком и друштвеном животу.

IX

Привреда, обнова и развитак

Приватно власништво и тржишна привреда, као и за друге странке либералне и демократске инспирације, представљају и за Самосталну демократску српску странку, алфу и омегу економске демократије. Денационализацију и приватизацију, због тога, Самостална демократска српска странка сматра неизбјежним и нужним за њихово остварење. Самостална демократска српска странка противи се једностраном и неправедном процесу денационализације и приватизације, којима се на основама старих стварају нове неправде. Самостална демократска српска странка, прије свега, сматра како подржављење не може бити добар увод у денационализацију и приватизацију, већ основа за власнички модел владајуће групације. Самостална демократска српска странка, такођер сматра да друштвено богатство треба припасти, не само држави, новим власницима, већ и онима који су га стварали тј. самим запосленим и умировљеним, кроз различите облике дионичарства. Самостална демократска српска странка се залаже за provedбу денационализације, али не увијек и у свим случајевима, посебно, ако се њоме узрокује неправда и несигурност за многе грађане, као на примјер у сфери стамбеног власништва. Проведена приватизација требала би, због својих тамних страна, да буде расвијетљена и, ако је потребно и, гдје је потребно, поништена. То је сигурно случај код многих грађана Хрватске српске националности, који нису имали прилике да судјелују у процесу приватизације, било зато што су отпуштени с посла, било зато што су у том праву били дискриминирани, било зато што су у томе били ратом ометени. Стога ће Самостална демократска српска странка тражити да, свугдје гдје то буде оправдано и могуће, тражи остварење тога права и за Србе.

Умјесто привреде оријентиране само на трговину и дио услуга, Самостална демократска српска странка се залаже за инвестиције и улагања у производњу, пољопривреду и туризам. Умјесто нестабилних финансијских институција Самостална

демократска српска странка се залаже за стварање стабилних и здравих финансијских институција у сарадњи с међународним финансијским институцијама и према међународним стандардима. Умјесто непрестаног пораста незапослености и опадања производње, Самостална демократска српска странка се залаже за постепено повећање запослености, посредством малих и средњих подuzeћа. Умјесто задуживања, које се одлијева за потребе државног апарата, Самостална демократска српска странка се залаже за планирано инвестицијско задуживање, на основама заједничких програма са иноземним партнерима, а у циљу оживљавања финансијских институција и обнове великих господарских субјеката. Самостална демократска српска странка ће се залагати за значајна улагања у производњу хране, односно у пољопривреду, и то путем подршке малим фармама и средњим и великим компанијама за производњу хране. Запостављено село и запостављена сеоска домаћинства треба да буду оживљена, како бисмо од земље увознице свих врста хране, постали земља са јефтенијом храном и са извозним могућностима. У погледу порезне политике Самостална демократска српска странка се залаже за различите облике опорезивања, али је против порезне политике која ће бити у функцији скупе државе и државне администрације. Умјесто тога залагат ће се за ону врсту опорезивања која ће бити у функцији развита и социјалне стабилности. Самостална демократска српска странка сматра да је неопходно установити финансијско тржиште као регулацијски механизам за све друге облике тржишта. Оно би требало да смањи каматне стопе и тако омогући и појединцима и привредним субјектима заштиту њиховог новца и могућност укључивања у тржиште новца под прихватљивим увјетима.

Обнова земље, посебно ратом страдалих подручја, изузетно је значајан економски фактор и фактор развита. Она омогућава повећање запослености и покретање нових производњи. То се за сада остварује у ограниченом обиму и њом припадници српске заједнице готово да и нису обухваћени. Због тога ће Самостална демократска српска странка инсистирати и код Владе и код међународних организација да постоји обавезујућа клаузула о равноправном третману Срба, у погледу обнове и у погледу судјеловања у пословима које обнова омогућава. Самостална демократска српска странка ће се супротставити свим постојећим облицима дискриминације, у погледу могућности добијања послова за привредне субјекте чији су власници Срби, или у погледу равноправног судјеловања у обављању послова, посебно оних који су спонзорирани од државе или међународних организација.

Х

Социјална политика и социјална заштита

Социјална политика какву жели Самостална демократска српска странка требала би бити активна и у функцији уједначеног развита и користи од њега за све социјалне слојеве. Партнерство између послодаваца, капитала и радника, увјет је за такву политику. Стимулирање политике стварања нових радних мјеста, те политике преквалификације, за оне чија професија није потраживана на тржишту, умјесто

продужавања, скраћење радног времена, како би се и на тај начин добио простор за већу запосленост. Осим тога, Самостална демократска српска странка сматра да држава, и у најтежим увјетима свога економског стања, мора очувати бригу и заштиту оних који су без посла или без способности да се сами брину за себе и своју обитељ. Самостална демократска српска странка се залаже за различите облике социјалног осигурања, здравствено, мировинско, инвалидско и осигурање за случај незапослености. Залажемо се такођер за постојање обавезног, додатног и допунског осигурања као варијанти које не искључују једна другу, а овисе о могућностима и самих појединаца, а не само државе. Самостална демократска српска странка се залаже за такву здравствену политику и могућности лијечења да превентивна медицина, здравствена заштита социјално угрожених и неспособних појединаца треба у цијелости бити финансирана из државног прорачуна. Национално здравствено осигурање треба покривати трошкове основне здравствене заштите, а то значи, осим превенције и бесплатне контрацепције, бесплатно здравствено осигурање дјете, школске омладине и инвалида.

Социјална функција мора бити присутна и у стамбеној политици, па се Самостална демократска српска странка залаже за солидарну стамбену изградњу, те изједначавање увјета под којима људи могу задовољити своје стамбене потребе. Важно је да у овим поратним годинама буду збринути сви они који су остали без станова и кућа, и то без дискриминације по било којој основи. Такођер је важно да се подстанари законским путем заштите од самовоље станодаваца, те да се омогући кроз политику дугорочног кредитирања, било појединачно рјешавање стамбеног питања, било у облику подузетничке иницијативе за градњу нових станова.

XI

Образовање и култура

Образовање као виталан дио сваког друштва, као спона између старе и младе генерације, између знања и искуства с једне, и радозналости и ентузијазма с друге стране, треба чувати своју аутономију од дневнополитичких утјецаја и доминантних идеологија. Умјесто тога треба бити засновано на стваралаштву, слободној личности, стјечању знања на основи потребе, а не присиле. Умјесто да буде уско национално затворено, образовање треба да буде интегрирано у свјетску ризницу знања, али са рационалним и не претјераним оптерећењем ученика. Оно мора бити упућено на будућност и тако конципирано, да једном стечено знање или вјештина могу да буду довољна основа за ново учење или адаптацију.

Самостална демократска српска странка се залаже за бесплатно основно и средње образовање, те доступно високо образовање у складу с друштвеним потребама и исказаним трендовима у свијету. Побољшање материјалног положаја учитеља и уопће просвјетних радника, осамостаљивање школа и побољшавање увјета учења и доступности знања, мора бити брига сваког у овом друштву. Посебну бригу, заједно са српским невладиним организацијама, Самостална демократска српска странка посветит ће школској аутономији Срба у Хрватској. Она ће почивати на вриједностима

српског националног идентитета, повезаности с матичним народом и интегрираности у хрватски школски састав. Самостална демократска српска странка ће се противити било којем облику оспоравања права на очување мањинског идентитета Срба у Хрватској, посредством дјечјих вртића, основних и средњих школа, те високошколских установа. Исто тако ће се супротставити било којем облику гетоизације српске заједнице по етничком школском принципу, а залагат ће се за мултиетнички и мултикултурни концепт школа, у којем ће мањински идентитет бити изједначен с другима. Тамо гдје то није могуће Самостална демократска српска странка ће се залагати за допунске школске програме и за допунску наставу. Самостална демократска српска странка се супротставља да уџбеници буду мјесто спорења о повијесним или актуалним истинама, те тражи уравнотежено и објективно писање уџбеника за хуманистичку групу предмета, те стриктно поштовање мораторија на изучавање посљедњих седам година повијести југословенског простора.

Као у случају образовања, и у случају културе, мора се поштовати аутономност, политичка и идеолошка независност овог подручја друштвеног дјеловања. Као у случају образовања, залажемо се за отворен културни идентитет, који уравнотежено чува везу с традицијом и хвата везе с новим културним обрасцима. Залажемо се за Хрватску као мултикултурално друштво, у којем ће све њезине културне саставнице бити признате и прихваћене, па и оне које су тијеком стољећа, заједно с већинским народом, стварали и мањински народи и њихови припадници. Противимо се културном традиционализму и културној искључивости, а посебно културном етноцентризму, било већинске, било мањинске културе.

Самостална демократска српска странка залаже се за очување српског културног идентитета у Хрватској, брани и бранит ће удио Срба у стварању укупне хрватске културе, супротставит ће се било којем облику давања предности културној искључивости пред интеркултурним везама. У сврху очувања свог културног идентитета Срби у Хрватској развијат ће своје културне организације и институције, било унутар постојећих опћенационалних, било у облику наших мањинских. У ту сврху очекује помоћ од своје матичне државе, као и несметану комуникацију с њом.

XII

Међународни односи

Самостална демократска српска странка залаже се и залагат ће се за интеграцију Хрватске у све међународне организације и асоцијације, које су од интереса за све њезине грађане. Самостална демократска српска странка ће се такођер залагати за развитак стабилних односа на подручју средње и јужне Еуропе. Посебно ће се залагати за добросусједске односе између Хрватске и СР Југославије, те Босне и Херцеговине, за сурадњу између ових земаља и њихово повезивање на основи интереса. Самостална демократска српска странка се противи подјелама на југу Еуропе које би симулирале цивилизацијске сукобе и залаже се за коегзистенцију и дјеловање на основама заједничких интереса. Самостална демократска српска странка се залаже за

смањивање наоружања у овом дијелу свијета, те посебно за демилитаризацију пограничних дијелова Хрватске и Србије. Самостална демократска српска странка се залаже за проходне и мекане границе између земаља насталих распадом бивше Југославије. Самостална демократска српска странка ће остати при своме захтјеву за двојним држављанством. Самостална демократска српска странка сматра да мањине могу и требају да буду фактор стабилности у односима између држава у регији, те ће својим дјеловањем то и потврђивати.

ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ:

Војислав Станимировић др. мед.